

DANIEL KRZYSZTOF NOWAK (Rzeszów)
orcid.org/0000-0001-9694-7896

MIASTO DUKLA W LATACH 1785–1789 W ŚWIETLE METRYKI JÓZEFIŃSKIEJ

ABSTRACT

THE CITY OF DUKLA IN THE YEARS 1785–1789 IN THE LIGHT OF THE JOSEPHINE CADASTRE

The subject of this article is the town of Dukla in the second half of the 1780s. It was created based on the first land cadaster of Galicia, i.e. the so-called Josephine cadastre compiled in 1785-1789. First, a general characterisation of the estate demesne with its seat in Dukla, then called dominium, its location in the Austrian administrative system, and the most critical issues related to the compilation of the Josephine cadastre are presented. Then, the focus is on two important issues. The first one concerns land understood mainly as the area of agricultural or woodland, including the division of Dukla into fields, their sizes, the acreage of parcels located on them, their category in terms of the manners of their cultivation, and the subject who ruled over them (manorial land, church land, townland and land belonging to burghers). The second part of the article presents land productivity during this period, i.e. how it was cultivated, the crops obtained in the form of grain and hay, and, in the case of forests, the timber harvested and their values in money and the taxation of land revenue.

Keywords: Josephine cadastre, land cadaster, cultivation, taxes, Dukla

Słowa kluczowe: metryka józefińska, kataster gruntowy, uprawa ziemi, podatki, Dukla

W 1772 r. niemal cała południowa część Rzeczypospolitej Obojga Narodów dostała się pod panowanie austriackie. Austria zagarnęła ziemię liczącą 83 000 km² powierzchni i zamieszkane przez około 2 650 000 ludności. Były to tereny południowej części staropolskich województw krakowskiego i sandomierskiego, prawie całe województwo ruskie, część bełskiego oraz skrawki województw wołyńskiego, podolskiego, lubelskiego i ziemi chełmskiej¹. Jednym z miast, które dostało się pod panowanie austriackie, była Dukla, położona u podnóża Beskidu Niskiego, na pograniczu województwa krakowskiego i ruskiego.

¹Z. Zielińska, *Ostatnie lata Pierwszej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1986, „Dzieje Narodu i Państwa Polskiego”, t. 3, nr 41, s. 19.

Było to jedno z około 200 miast i miasteczek, które zostały oderwane od Rzeczypospolitej i przyłączone do monarchii habsburskiej, choć sam podział na te dwie kategorie wprowadzono dopiero w 1784 r., opierając się na dość nieprecyzyjnych kryteriach, które ulegały częstym zmianom². W sensie prawnym nie miało to większego znaczenia, gdyż ważniejszy był podział na trzy klasy, tj. Lwów jako stolica Galicji, miasta królewskie i municypalne, czyli takie, które posiadały własne magistraty. Do tej ostatniej kategorii zaliczono właśnie Duklę. Na czele takich miast stał magistrat, który zazwyczaj składał się z burmistrza, asesorów, syndyka i kasjera, wybieranych na cztery lata³.

Celem niniejszego artykułu jest ogólna charakterystyka Dukli w II połowie lat 80. XVIII w. na podstawie pierwszego katastru gruntowego Galicji nazywanego metryką józefińską⁴, a opracowanego w latach 1785–1789. Dokładne zasady dokonywania pomiarów precyzował *Uniwersał co się nowego fassyonowania tycze*⁵ oraz dołączona do niego instrukcja zwana *Informacją dla gruntowych zwierzchności, mandatariuszów, lub ich substytutów i oficjalistów, jako też i dla gromad, jak się przy następującym spisowywaniu, rozmiarze i fasji, czyli wyznawaniu gruntów zachować mają*⁶.

Artykuł podzielony został na trzy podstawowe części. Część pierwsza to informacje ogólne o mieście w pierwszych latach zaboru austriackiego, w szczególności jego usytuowania w austriackim systemie administracyjnym. Część druga dotyczy kwestii związanych z ziemią rozumianą jako powierzchnia gruntu, czyli takich spraw, jak podział miasta na niwy i ich wielkości, areal znajdujących się na nich parcel, ich rodzaje pod względem kultur rolnych i kategorii posiadaczy, do których należały⁷, powierzchni gospodarstw, czyli

² J. Karpiniec, *Ilość osad miejskich byłej Galicji i podział ich na miasta i miasteczka*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” R. 2, 1932–1933, s. 19.

³ S. Grodziski, *Historia ustroju społeczno-politycznego Galicji 1772–1848*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1971, s. 54.

⁴ Więcej o tym katastrze: W. Styś, *Metryki gruntowe józefińskie i franciszkańskie jako źródła do historii gospodarczej Galicji*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” R. 2, 1932–1933, s. 57–92; K. Ślusarek, *Analiza i sposób prezentacji masowych źródeł podatkowych z obszaru Galicji na przykładzie katastru józefińskiego i franciszkańskiego*, w: *Edytorstwo wobec masowości źródeł najnowszych*, red. J. Sikorska-Kulesza, Warszawa 2018; idem, *Materiały podatkowe jako źródło do dziejów miast galicyjskich w czasach józefińskich*, w: *Galicyjskie miasta w epoce zmian społeczno-politycznych w Europie Środkowo-Wschodniej w XVIII–XIX wieku*, red. T. Kargol, B. Petryszak, K. Ślusarek, Kraków–Lwów 2018; D.K. Nowak, *Austriackie katastry gruntowe na terenie Galicji. Metryka Józefińska (1785–1789), Metryka Franciszkańska (1819–1820) i Stały Kataster Galicyjski (1844–1854)*. *Studium źródłoznawcze*, Krosno 2020, s. 23–106 (wyd. II Krosno 2021, wyd. III Krosno 2022).

⁵ *Continuatio edictorum, mandatorum et universalium in regnis Galiciae et Lodomeriae a die 1. januarii ad ultimam decembris anno 1785 emanatorum. Kontynuacja wyroków i rozkazów powszechnych w Galicji i Lodomerii Królestwach od dnia 1. stycznia aż do końca grudnia roku 1785 wypadłych*, (dalej: *Edicta et mandata* + rok, którego dotyczy), b. r. m. w., s. 59–61.

⁶ *Ibidem*, s. 61–76.

⁷ Do celów tego artykułu wyróżnimy cztery kategorie posiadaczy gruntów, tj. grunty dworskie, czyli te, które były w bezpośrednim władaniu właściciela Dukli, np. dwór, ratusz pański, magazyn, młyn, browar, poczta i szpitale, grunty kościelne, czyli grunty parafii

nieruchomości będących we władaniu osoby (ewentualnie innych podmiotów, takich jak dwory czy parafie).

Część trzecia artykułu związana będzie z produktywnością ziemi w tym okresie, czyli sposobem jej uprawy, uzyskiwanymi płodami rolnymi w postaci zboża i siana, a w przypadku lasu – pobieranego drewna. Jako że głównym celem sporządzenia katastru był pobór podatków, istotne znaczenie będzie miała dochodowość, czyli wartość zbiorów uzyskiwanych z poszczególnych pól i gospodarstw określona w pieniądzu, która potem była podstawą obliczenia wysokości zobowiązania podatkowego.

Trzeba zaznaczyć, że opisywania tematyka nie była dotychczas poruszana w opracowaniach dotyczących tego miasteczka, mimo że na jego temat ukazało się wiele prac, zwłaszcza tych wydanych w ramach serii cyklicznych wydawnictw książkowych historycznych, artystycznych i kulturalnych poświęconych Dukieliszczyźnie, którą jest „Biblioteka Dukielska”⁸.

W pierwszych dwóch latach zaboru Austriacy utrzymali staropolski podział administracyjny kraju, w którym województwa dzieliły się na powiaty, a województwo ruskie dodatkowo na ziemie i powiaty. W systemie tym Dukla położona była w województwie krakowskim i w ówczesnym powiecie bieckim⁹. Niedługo po zajęciu ziem polskich, tj. z końcem 1773 r., władza austriacka wprowadziła nowy podział administracyjny, dzieląc kraj na sześć cyrkułów podzielonych na dystrykty. Jedną z powstałych wtedy jednostek był cyrkuł pilzneński podzielony na 10 dystryktów, z których jeden miał siedzibę właśnie w Dukli, jednak jego granice są trudne do określenia¹⁰. W 1775 r. dokonano zmniejszenia liczby okręgów z 59 do 19, zachowując sześć cyrkułów. W tym systemie administracyjnym zlikwidowano dystrykt w Dukli, przyłączając go do dystryktu krośnieńskiego¹¹. Kolejne zmiany administracyjne wprowadzone zostały patentem z 22 III 1782 r., na mocy którego utworzono 18 cyrkułów¹²,

rzymskokatolickiej, klasztoru bernardynów, oficyny kościelnej oraz budynku wikarego. Część ziemi w mieście stanowiły grunty wspólne nazywane gromadzkimi albo miejskimi, a pozostałe to grunty mieszczańskie. Istotne znaczenie będzie miało to, kto faktycznie posiadał ziemię, a nie jej status według różnego rodzaju ustawodawstwa austriackiego, które nie do końca było precyzyjne w tym zakresie.

⁸ Szczegółowy wykaz wydanych w tej serii książek zob. <http://dukla.pl/pl/dla-mieszkancow/wydawnictwa-133/biblioteka-dukielska-134> [dostęp: 22.02.2024].

⁹ Według takiego staropolskiego podziału administracyjnego opracowano fasje podatkowe z 1773 r. Zob. *Gospodarka Galicji 1772–1867. Inwentarz materiałów historycznych z archiwów i bibliotek Polski, Austrii i Ukrainy*, red. K. Ślusarek, t. 2, Kraków 2015, s. 264–271.

¹⁰ E. Barwiński, *Pierwsze podziały administracyjne Galicji, „Ziemia Czerwieńska” 1935*, z. 1, s. 62–64.

¹¹ *Ibidem*; Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, Dział Kartografii Biblioteki Ossolineum, sygn. 189/B/IV, ark. 19, *Karte des Königreiche Galicien und Lodomerien in seine Kreise und Districte eingetheilet (J. Liesganig, 1775–1776)*; M. Dworsatschek, *Polska w dawnej kartografii. Historyczne ziemie polskie na mapach do początku XIX wieku w zbiorach Ossolineum*, Wrocław 2008, s. 65–67.

¹² *Edicta et mendata 1782*, s. 24–30.

z których jeden miał siedzibę w Dukli, ale jego ostateczne granice ustalono w latach 1783–1784¹³. Niedługo później, bo 1 VIII 1791 r., nie zmieniając granic tej jednostki, przeniesiono jej siedzibę do Jasta¹⁴. Dukla pozostała w granicach cyrkułu jasielskiego do 1860 r., kiedy to cyrkuł ten zlikwidowano, a samo miasto wraz z powstałym w roku 1855 dukielskim okręgiem podatkowo-sądowym (*Steuerbezirk*) włączono do cyrkułu sanockiego¹⁵.

Jednostkami niższymi od cyrkułów były dominia zwane po polsku państwami. Można ogólnie powiedzieć, że były to posiadłości ziemskie będące w ręku jednego właściciela, które w okresie staropolskim nazwalibyśmy dobrami. Do głównych kompetencji dominiów należało: prowadzenie ksiąg ludności, donoszenie do władz cyrkułu o wypadkach emigracji i imigracji swoich poddanych, prowadzenie ksiąg młodzieży zdolnej do służby wojskowej i dostarczanie rekruta, prowadzenie ewidencji urlopowników od wojska i powoływanie ich na ćwiczenia. Spadł na nie też obowiązek publikacji praw i pouczania ludności, organizacja policji lokalnej, dozorowanie duchowieństwa, dozór nad Żydami, organizacja policji sanitarnej i budowlanej. Oprócz tego obowiązkiem dominiów był pobór podatków rustykalnych, ich egzekucje i odwożenie do kasy¹⁶.

Jedną z takich jednostek było dominium z siedzibą w Dukli, składające się z pięciu miejscowości położonych na granicy Pogórza Jasielskiego i Beskidu Niskiego. W 1785 r. jego właścicielem był Maksymilian Ossoliński¹⁷.

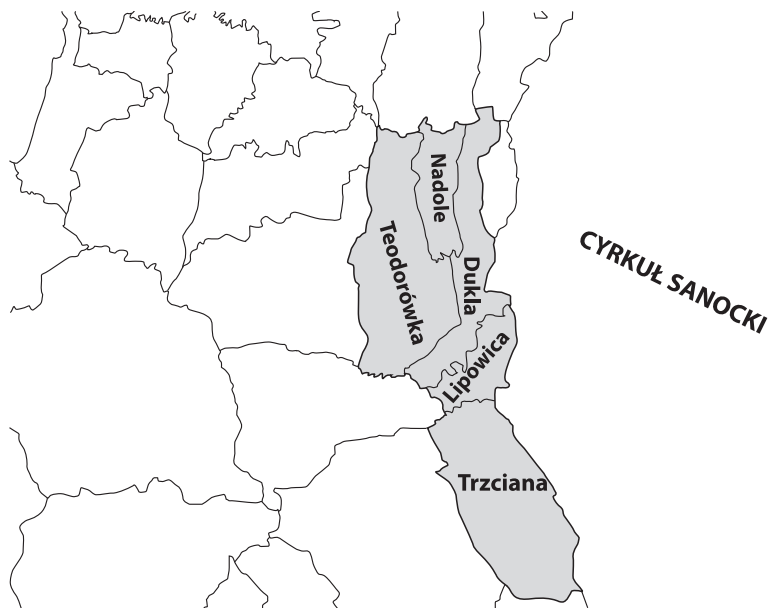
¹³ *Edicta et mandata 1783*, s. 130.

¹⁴ *Edicta et mandata 1791*, s. 60.

¹⁵ *Reichs-Gesetz-und-Regierungsblatt für das Kaisertum Österreich*, Wien 1860, s. 221–222.

¹⁶ S. Grodziski, *dz. cyt.*, s. 167.

¹⁷ Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka. Oddział Rękopisów, f. 5, op. 1, spr. 1197, *Consignation aller in dem Konigreich Galizien gelegenen und denen verschiedenen Werbbezirken zugetheilten Ortschaften*, s. 168.

Ryc. 1. Dominium dukielskie w II połowie lat 80. XVIII w.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie CDIAL, Fond 19, opis II, sprawy 1–5. Granice miejscowości na podstawie mapy autorstwa Carla R. von Kammersberga *Administrativ Karte von den Königreichen Galizien und Lodomerien mit dem Grossherzogthume Krakau und den Herzogthümern Auschwitz, Zator und Bukowina in 60 Blättern* dostępnej w serwisie MAPSTER na stronie igrek.amzp.pl i skalibrowanej w programie QGIS 3.22.

Tabela 1. Ludność, domostwa oraz areal dominium dukielskiego w latach 1786–1789

Miejscowość	Liczba ludności	Liczba domów		Areal		
	1786	1786	1789	morgi	sążeń kw.	ha
Dukla	1320	172	175	1094	599	629,77
Lipowica	159	24	24	345	461	198,33
Nadole	283	42	43	291	1527	167,70
Teodorówka	522	82	81	1321	396	758,92
Trzciana	362	53	52	1490	1580	856,42
Ogółem	2646	373	375	4543	1363	2611,14

1 morg = 5754,64 m², 1 sążeń kw. = 3,59 m²

Źródło: Archiwum Narodowe w Krakowie, zespół Teki Antoniego Schneidra, sygn. 1811, s. 56; Centralne Państwowe Historyczne Archiwum Ukrainy we Lwowie (dalej: CDIAL): fond 19, opis II, sprawy 1–5, fond 146, opis 81, sprawa 18, ark. 45.

Najwyżej zaludnioną miejscowością dominium była oczywiście Dukla, gdzie skupiała się prawie połowa mieszkańców tej jednostki administracyjnej. Według szacunków profesora Zdzisława Budzyńskiego w 1785 r. w mieście tym mieszkały 1363 osoby, z tego 832 (61%) stanowili chrześcijanie i 531 (39%) żydzi. Struktura wyznaniowa pozostałych wsi dominium była też zróżnicowana, ponieważ w Lipowicy, Teodorówce i Nadolu przeważała ludność wyznania rzymskokatolickiego, a w Trzcianie greckokatolickiego¹⁸. Gęstość zaludnienia wynosiła w całym dominium około 100 osób na km², z tego najwięcej w Dukli (210), a najmniej w Trzcianie (42). Znajdowały się tu w sumie 373 domy w 1786 r. i 375 w roku 1789, co daje przeciętnie siedem osób na jedno domostwo. Prawie 1/3 areału całego dominium zajmowała rusińska wieś Trzciana. Natomiast areał Nadola, czyli dawnego Przedmieścia Dolnego, to niewiele ponad 6% areału całego dominium. Warto jednak zwrócić uwagę, że rzeczywisty obszar tych osad był nieco większy, ponieważ zasadą pomiarów związanych z tym katastrem było to, że nie uwzględniały one nieużytków.

Dukla graniczyła od wschodu ze wsią Cergową leżącą w cyrkule sanockim, na południe z Lipowicą i Hyrową (dziś Chyrowa), na zachód z Nadolem i Teodorówką oraz od północy z Kobylanami, Łękami, Wietrzniem i Zboiskami. Łączna długość granic wyniosła 9658 sążni, czyli około 18 km.

Zasadniczo miasto podzielone było na dwie części, tj. obszar zamieszkały oraz pozostałą część, którą stanowiły pola uprawne oraz teren zalesiony. Opracowując jednak kataster, czyli metrykę józefińską, podzielono obszar miasta na 12 niw, czyli części gruntu oddzielone od siebie różnymi drogami, potokami, wąwozami itp.

Tabela 2. Podział na niwy

Niwa	Powierzchnia			Liczba parcel	Średnia powierzchnia parceli		
	morgi	sążnie ²	ha		morgi	sążnie ²	ha
Domowe Place	22	641	12.89	215	-	167	0.06
Od Granicy Lipowskiej	27	387	15.68	30	-	1453	0.52
nad Drogą Cesarską	65	861	37.71	76	-	396	0.50
Za Miastem	69	128	39.75	17	4	102	2.34
Za Pańskim	10	1037	6.13	8	1	530	0.77
Na Wondolach	28	582	16.32	45	-	1008	0.36
Przy Granicy Cergowskiej	22	1411	13.17	26	-	1408	0.51
Łazy	70	691	40.53	61	1	247	0.66

¹⁸ Z. Budzyński, *Ludność pogranicza polsko-ruskiego w drugiej połowie XVIII wieku*, t. 2: *Dokumentacja statystyczna i kartograficzna*, Rzeszów 1993, s. 129, 220, 255, 360, 363.

Niwa	Powierzchnia			Liczba parcel	Średnia powierzchnia parceli		
	morgi	sążnie ²	ha		morgi	sążnie ²	ha
Na Gryglwskiej	16	771	9.48	9	1	1330	1.05
Za Górą Kalinowską Zwaną i na Górze	82	107	47.23	50	1	1026	0.94
Za Klasztorem za Murami	262	1523	151.32	22	11	1524	6.88
Las za Gegielnią	416	460	239.56	1	416	460	239.56
Ogółem	1094	599	629.77	560	1	1527	1.12

Źródło: opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1

Niwa *Domowe Place* to centralna część miasta, na terenie której znajdowały się ówczesne budynki i otaczające je ogrody, ale też trzy łąki i nieużytek w postaci cmentarza. Ziemia na tym terenie zawierała znaczą ilość próchnicy, a parcele oznaczono numerami od 1 do 133. Zbiór siana z tych ogrodów oszacowano tutaj na 20 cetnarów siana słodkiego (zbieranego z terenów suchych) z morga i sześć cetnarów potrawu, czyli siana drugiego (zbieranego późnym latem)¹⁹. Znajdowały się tutaj też trzy łąki, z których zbiory siana były takie same jak zbiory z ogrodów.

Niwa II, czyli *Pola przy Granicy Cergowskiej*, nosząca też nazwę *Od Granicy Cergowskiej*, to parcele oznaczone numerami od 134 do 163. Składała się „... z ziemi piaskowej z czarną złączoną, ugoru potrzebującej”²⁰. Na znajdujących się tutaj polach o areale sześciu morgów i 847 sążni kw. uprawiano pszenicę, żyto, jęczmień i owies. Zbiory z morga pierwszego ze zbóż szacowano na 2 i 24/64 korca, drugiego na 1 i 25/64 korca, 3 i 30/64 korca, a ostatniego na 1 i 52/64 korca²¹. Na pozostałych gruntach ornych uprawiano tylko żyto (6 i 51/64 korca z morga) i jęczmień (8 i 43/64 korca z morga). Z dwóch łąk oznaczonych numerami 137 i 157 zbierano szacunkowo po 20 cetnarów siana słodkiego i sześć cetnarów potrawu z morga, łąka nr 142 dawała po 16 cetnarów siana słodkiego i cztery potrawu, a pastwiska z krzakami jedynie dwa cetnary siana słodkiego bez potrawu. Był tu też jeden nieużytek określony jako „rów”.

Niwa III nosząca nazwę *Od Granicy Lipowskiej nad Drogą Cesarską* to obszar, na którym przeważała ziemia składająca się „...z glinki i krzemionkowej ugoru potrzebującej”. Uprawa zboża i wysokość zbiorów była taka sama jak na ponadsześciomorgowych polach ornych niwy II. Pozostała część niwy to użytki zielone, z których zbiorów siana słodkiego oszacowano na 16 cetnarów, a potrawu na cztery cetnary z morga. Na niwie tej leżał też nieużytek, którym był cmentarz żydowski. Parcele tej niwy miały numery od 164 do 239.

¹⁹ Zbiory siana szacowano w skali jednego roku.

²⁰ Wszystkie cytaty dotyczące charakterystyki warunków uprawy pochodzą z dokumentu pn. Prawidła fasonowania będącego elementem metryki józefińskiej opracowanej dla Dukli, CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1, ark. 65–86.

²¹ Zbiory zboża szacowano w skali trzech lat.

Niwa IV *Za Miastem* to parcele oznaczone numerami od 240 do 256. Była tam zlokalizowana ziemia „...żółta, po części moczarna ugoru co trzeci rok potrzebująca”. Obszar 59 morgów i 649 sążni kw. uprawiano, siejąc pszenicę, żyto, jęczmień i owies, uzyskując zbiory takie same jak na wspomnianym kawałku niwy II, liczącym ponad sześć morgów. Niewielki obszar (mórg i 1437 sążni kw.) uprawiano jak na mniejszej części niwy II, gdzie siano tylko żyto i jęczmień. Reszta pól tej niwy to łąki, z których zbierano tyle siana, co z łąk na niwie I. Przez niwę tę przebiegała też droga zaliczona jako nieużytek.

Niwa V *Za Pańskim* to niewiele ponaddziesięciomorgowy obszar, który stanowiły tylko pola orne „z ziemi czarnej i glinki składające się, ugoru potrzebujące” oznaczone numerami od 257 do 264. Uprawiano na tym terenie żyto, jęczmień i owies. Zbiory żyta oszacowano na 3 i 25/64 korca, jęczmienia na 4 i 21/64 korca, a owsa na 4 i 5/64 korca z morga.

Niwa VI *Na Wondolach* to w sumie 45 parcel oznaczonych numerami od 265 do 309. Przeważały tutaj pola orne, na których zasiewano jedynie owies, co mogło wynikać z tego, że niwa ta składała się z „...ziemi glinki kamiennej i sapowatej, ugoru potrzebującej”. Zbiory tego zboża szacowano na sześć korców z morga²². Były tu też dwa użytki zielone, tj. łąka „moczarna” i miejskie pastwisko „podłe i kamienne”. Mimo że osoby wyłonione do dokonania pomiarów gruntu i szacowania zbiorów stwierdziły, że z łąki można zebrać tylko po osiem cetnarów siana kwaśnego, a z pastwiska tylko po cetnarze siana słodkiego, to i tak uznano te szacunki za nieprawidłowe i nakazano szacowanie zbiorów w pierwszym przypadku na 16 cetnarów siana słodkiego, a w drugim na dwa cetnary takiego samego siana. Możliwe, że tym działaniem chciano wpłynąć na właściciela gruntu, żeby np. osuszył obszar podmokły albo wykarczował krzaki na pastwisku.

Niwa VII *Przy Granicy Cergowskiej* miała prawie 23 morgi powierzchni, a znajdujące się na niej parcele były ponumerowane od 310 do 335. Składały się „...z ziemi glinki krzemiennej skałą miejscami w sobie mającej”. Wszystkie położone tutaj pola zasiewano tylko owsem, którego zbiór oceniono na sześć korców z morga. Z trzema tutejszymi łąkami poczyniono dokładnie tak samo jak z łąkami na niwie poprzedniej, szacując zbiór wyższy niż deklarowano.

Niwa VIII *Łazy* to obszar o areale ponad 70 morgów, gdzie położonych było 61 parcel o numerach od 336 do 395 (jedna parcela była dodatkowo podzielona na część a i b). Ziemia tutaj była glinkowata i piaszczysta. Zbiory uprawianego tutaj owsa oszacowano na 4 i 1/2 korca. Z trzech leżących tu łąk i jednych krzaków zbiór siana słodkiego był niewielki i wynosił jedynie dwa cetnary z morga.

²² Warto zauważyć, że owies zasiewany był tutaj dwa lata z rzędu, po których następował ugor, dlatego 6 korców to wartość za dwa lata. Rocznie zbierano więc z morga gruntu trzy korce owsa. Podobnie sprawa wygląda w innych częściach miasta, gdzie stosowano na taki sam sposób uprawy ziemi.

Niwa IX *Na Gryglewskiej* (Na Gryglowskim) to pola należące do dukielskich mieszczan oraz dworu, których numeracja zaczynała się od 396, a kończyła na 404. Obie kategorie gruntów położone były na obszarze, gdzie ziemia to „...glinka kamienna...”, co wpływało na niewielkie zbiory owsa z morga w wysokości 4 i 1/2 korca.

Niwa X *Za Górą Kilanowską Zwaną i na Górze* (inna nazwa *Na Kilańskim*) to w sumie 50 parcel o łącznym areale 82 morgów i 107 sążni kw. Miały one numery od 405 do 453. Większość, bo 41 z nich, to pola orne, które podobnie jak pola orne na niwie poprzedniej obsiewane były tylko owsem, ale ziemia tutaj była glinkowata z domieszką skały. Krzaki i pastwiska, które leżały na tej niwie, mogły dać maksymalnie po dwa cetnary siana słodkiego z morga.

Niwa XI *Za Klasztorem za Murami* to pola oznaczone numerami od 454 do 475. Niwa ta składała się „...z ziemi próchniej, piaskowej i glinki co 3ci rok ugorowanej”. Na niwie tej można było uprawiać na ponad 77 morgach zarówno pszenicę i żyto, jak i jęczmień i owies. Szacunki zbiorów tych zbóż były następujące: pszenica dawała 1 i 2/64 korca, żyto 2 i 38/64 korca, jęczmień trzy korce, a owies 1 i 1/2 korca. Na obszarze ponad 120 morgów uprawiano tylko owies, którego zbiory szacowano na 8 i 17/64 korca z morga. Był tu też niewielki ponadtrzymorgowy obszar, gdzie uprawiano tylko żyto i jęczmień, których zbiory wynosiły odpowiednio 6 i 51/64 korca z morga i 8 i 43/64 korca z morga. Na niwie tej leżały też dworskie łąki, ogrody i dwie sadzawki, w stosunku do których oceniono, że można z nich zebrać po 20 cetnarów siana słodkiego i sześć cetnarów potrawu.

Ostania niwa Dukli to niwa *Las za Cegielnią*, którą, jak sama nazwa wskazuje, stanowił jedynie las liczący ponad 416 morgów. Wyliczono, że można z niego zebrać rocznie 416 i 23/80 sąga drewna miękkiego.

Tabela 3. Powierzchnia parcel

Przedział powierzchni w morgach	Liczba parcel	%	Łączna powierzchnia			% powierzchni
			morgi	sążnie ²	ha	
0-1	428	76.43	108	1262	62.60	9.94
1-2	68	12.14	93	7	53.52	8.50
2-5	43	7.68	128	394	73.80	11.72
5-10	11	1.96	73	1497	42.55	6.76
10-20	4	0.71	58	779	33.66	5.34
20-50	4	0.71	143	775	82.57	13.11
pow. 50	2	0.36	488	685	281.07	44.63
Ogółem	560	100.00	1094	599	629.77	100.00

Źródło: opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1

Powierzchnia parcel miasta była zróżnicowana, ale przeważały tutaj, podobnie jak w innych okolicznych osadach tego typu²³, parcele najmniejsze, czyli liczące do jednego morga areał, wśród których ponad 1/5 to nieużytki (głównie nieruchomości w postaci budynków). Zgodnie z zasadami sporządzania tego katastru ich areału nie podawano do księgi pomiarowej, ale oznaczano je oddzielnym numerem. Niemal połowa tych najmniejszych działek znajdowała się na niwie *Domowe Place*, gdzie zabudowa była zwarta, bez miejsca na otaczający dom ogród. Tylko 0,7% takich parcel znajdowało się na niwie *Za Pańskim*. W sumie na terenie Dukli areał aż 96,3% parcel nie przekraczał 5 morgów. Z kolei te duże parcele, czyli o areale od 10 do 50 morgów oraz te największe, których powierzchnia przekraczała 50 morgów, znajdowały się tylko na niwach *Za Miastem*, *Za Górą Kılanowską Zwaną* i *na Górze* oraz *Las za Cegielnią*. Ta ostatnia niwa to jednocześnie największa działka Dukli, licząca ponad 416 morgów. Dużym, ponad siedemdziesięciomorgowym polem ornym, zlokalizowanym na niwie *Za Klasztorem za Murami*, dysponował dwór. Zresztą 13 największych kawałków gruntów w mieście posiadał właśnie dwór, a areał największej parceli należący do mieszczanina wynosił 7 morgów i 652 sążni kw. (posiadał ją Mikołaj Małuta, nr d. 129). Co ciekawe, spośród należących do lokalnej parafii pól największe miało niewiele ponad 3,5 morga.

Jak już wspomiano, nieruchomości będące we władaniu jednej osoby lub podmiotu stanowiły jedno gospodarstwo. W opisywanym okresie w Dukli takich jednostek było w sumie 198. Z analizy nazwisk i imion posiadaczy nieruchomości można wywnioskować, że 68 z tych gospodarstw należało do Żydów, 14 było we władaniu kobiet. Na terenie miasta 14 gospodarstw należało do podmiotów²⁴, a jedno to wspólne nieruchomości miejskie. Posiadaczami ośmiu gospodarstw były osoby mieszkające poza Duklą (siedem osób z Nadola²⁵ i jedna z Teodorówki²⁶).

Tabela 4. Powierzchnia gospodarstw

Przedział powierzchni w morgach	Liczba gospodarstw	%	Średnia powierzchnia			Łączna powierzchnia			% powierzchni
			morga	sążnie ²	ha	morgi	sążnie ²	ha	
0-1	132	66.67	-	183	0.07	15	147	8.68	1.38
1-2	18	9.09	1	884	0.89	27	1520	16.08	2.55
2-5	25	12.63	3	489	1.90	82	1019	47.55	7.55

²³ Żmigród, Osiek, Dębowiec.

²⁴ Browar (nr d. 115), dom kahalny (nr d. 41), dwór (nr d. 113), klasztor (nr d. 117), magazyn (nr d. 116), młyn (nr d. 114), oficyna kościelna (nr d. 107), parafia rzymskokatolicka (nr d. 111), poczta (nr d. 171), ratusz pański (nr d. 1), szkoła żydowska (nr d. 156), szpital dla dziadów (nr d. 108), szpital żołnierski (nr d. 37), wikaria (nr d. 110).

²⁵ Wdowa Bożętkowa, Marcin Kopera, Walenty Lesniak, Wojciech Mazur, Kazimierz Mroczka, Stanisław Sokołowski, Jakub Zaręmba (Zaręba).

²⁶ Jan Moskal.

Przedział powierzchni w morgach	Liczba gospodarstw	%	Średnia powierzchnia			Łączna powierzchnia			% powierzchni
			morga	sążnie ²	ha	morgi	sążnie ²	ha	
5-10	16	8.08	6	997	3.81	105	1548	60.99	9.68
10-20	6	3.03	14	1043	8.43	87	1455	50.59	8.03
20-50	-	-	-	-	-	-	-	-	-
pow. 50	1	0.51	774	1310	445.88	774	1310	445.88	70.80
Ogółem	198	100.00	5	843	3.18	1094	599	629.77	100.00

Źródło: opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1.

Miasto charakteryzowało się tym, że na jego terenie przeważały gospodarstwa nieprzekraczające pięciu morgów, jednak wynika to przede wszystkim z faktu, że aż 73 gospodarstwa miasta to jednostki ograniczone tylko do nieruchomości w postaci budynków. Większość z nich posiadali Żydzi, z których tylko sześciu oprócz budynków posiadało niewielkie kawałki pola o areale od 35 do 186 sążni kw. W grupie jednostek bez gruntów znalazło się też dziewięć podmiotów. W sumie więc aż 177 posiadaczy nieruchomości (prawie 90%) skupiało w swoim ręku areal mniejszy niż średnia arytmetyczna dla całego miasta. Średnia ta jest i tak mocno zawyżona, głównie ze względu na to, że jedno gospodarstwo należące do dworu miało ponad 774 morgi powierzchni, w tym ponad 416 morgów lasu. Przy zastosowaniu mediany areal przeciętnego gospodarstwa w Dukli spadłby do jedynych 180 sążni kw.

Oprócz tych małych jednostek wyróżnić możemy też te, których areal przekraczał średnią arytmetyczną miasta. Spośród 21 takich gospodarstw 18 dysponowali mieszczenie dukielscy, z których największe posiadał Jan Bakuta zam. pod nr 68, dysponujący ponad 18 morgami ziemi (10,48 ha). W grupie tych dużych gospodarstw były trzy dzierżone przez podmioty, takie jak: miasto (pięć morgów i 933 sążni kw.), parafia rzymskokatolicka (osiem morgów i 1121 sążni kw.) oraz dwór (774 morgi i 1310 sążni kw.). Ten ostatni nawet po odliczeniu lasów dysponował arealem ponad 358 morgów pól, z tego aż 282 morgami gruntów ornych.

Można więc wysunąć wniosek, że podstawą utrzymania większości posiadaczy gruntów w Dukli były zajęcia pozarolnicze, gdyż gros z nich nie posiadało w ogóle gruntów uprawnych albo posiadało niewielkie ich arealy (zazwyczaj ogrody otaczające domy). Potwierdza to załączony do dokumentacji metryki józefińskiej dokument służący do opodatkowania domów z 1789 r., w którym zdecydowana większość wymienionych w nim osób to albo rzemieślnicy, albo kupcy²⁷. Na podstawie samej metryki trudno jednoznacznie wywnioskować, jaki areal ziemi wystarczał, by sama jej uprawa umożliwiała utrzymanie rodziny, ale wydaje się, że w przypadku Dukli tylko kilkunastu posiadaczy nieruchomości mogło sobie na to pozwolić, reszta zmuszona była do szukania innych źródeł dochodu.

²⁷ CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1, ark. 120–129.

Tabela 5. Kultyury rolne ziemi

Kultura rolna	Liczba parcel	Łączna powierzchnia		
		morgi	sążnie ³	ha
Krzaki	11	29	813	16.98
Lasy	1	416	460	239.56
Łączki	19	29	710	16.94
Nieużytki	88	-	-	-
Ogrody	134	42	1514	24.71
Pastwiska	9	2	904	1.48
Pola orne	295	567	1598	326.86
Sadzawki	3	5	1000	3.24
Ogółem	560	1094	599	629.77

Źródło: opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1.

Ponad połowę areálu miasta zajmowały wtedy pola orne, które zlokalizowane były na 10 niwach miasta (oprócz *Domowych Placów* i *Lasu za Cegielnią*). Najwięcej ich areálu znaleźć można było na niwie *Za Klasztorem za Murami*, czyli w miejscu, gdzie leżały dworskie pola. Gdyby jednak popatrzeć na to, na której niwie odsetek pól ornych był największy, to okazuje się, że niwy *Za Pańskim* i *Na Gryglewskiej* składały się tylko z pól ornych, a na niwach *Od Granicy Lipowskiej nad Drogą Cesarską*, *Na Wondolach*, *Przy Granicy Cergowskiej*, *Łazy* i *Za Górą Kilanowską Zwaną* i *na Górze* odsetek ten przekraczał 92%.

Drugą pod względem areálu kulturą rolną Dukli były lasy obejmujące ponad 38% terytorium miasta. Była to właściwie jedna parcela o numerze 476 znajdująca się za klasztorem bernardyńskim przy granicy z Wietrzniem i Łękami. *Średni wiek rosnących tam drzew oceniono na 70 lat*. Nie był to jedyny kompleks leśny posiadany przez dwór w Dukli, ponieważ dysponował on jeszcze lasami w Teodorówce, Lipowicy i Trzcianie. W sumie można założyć, licząc z lasami, że w Dukli było 1549 morgów i 229 sążni kw., czyli około 890 ha.

Pozostałe kultyury rolne Dukli to niewielki odsetek areálu jej terytorium (nieco ponad 10%). Były to krzaki, pastwiska, łąki, ogrody i sadzawki, które zaliczono do kategorii łąki, czyli użytków zielonych. Jeśli chodzi o ogrody, zazwyczaj znajdowały się one tylko w centralnej części miast i wsi. W przypadku tego miasta tylko połowa areálu ogrodów leżała na niwie *Domowe Place*, ponieważ reszta znajdowała się na niwie *Za Klasztorem za Murami*, co wynika z tego, że właśnie na tej niwie były budynki dworskie wraz z ogrodami. Również w tej części miasta znaleźć można było trzy sadzawki dworskie. Obszary zakrzaczone rozlokowane były na pięciu niwach, jednak ponad 70% z nich na dwóch, tj. *Za Górą Kilanowską Zwaną* i *na Górze* i *Za Klasztorem za Murami*. Areal łąk rozkładał się niemal równomiernie na trzy niwy, tj. *Pola*

przy *Granicy Cergowskiej, Za Miastem, Za Klasztorem za Murami*. Z kolei pastwiska w przeważającej liczbie na niwie *Za Klasztorem za Murami* (ponad 60%). Najbardziej zasobna w użytki zielone była niwa *Domowe Place*, na której nie znaleźlibyśmy ani pól ornych, ani lasów. Dość wysokim odsetkiem takiego rodzaju gruntów charakteryzowały się też niwy *Pola przy Granicy Cergowskiej* (34,9% arealu użytków) oraz *Za Klasztorem za Murami* (23,4%).

Tabela 6. Kategorie gruntów. Grunty mieszczań i miejskie

Kultura rolna	Mieszczań				Miejskie			
	morgi	sążnie ²	ha	%	morgi	sążnie ²	ha	%
Krzaki	1	646	0.81	0.46	4	1000	2.66	82.84
Lasy	-	-	-	-	-	-	-	-
Łąki	1	1183	1.00	0.57	-	-	-	-
Nieuzytki	-	-	-	-	-	-	-	-
Ogrody	19	1174	1.36	6.47	-	-	-	-
Pastwiska	-	1429	0.51	0.29	-	-	-	-
Pola orne	281	514	161.89	92.21	-	1533	0.55	17.16
Sadzawki	-	-	-	-	-	-	-	-
Ogółem	305	146	175.57	100	5	933	3.21	100.00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1.

Tabela 7. Kategorie gruntów. Grunty dworskie i kościelne

Kultura rolna	Dworskie				Kościelne			
	morgi	sążnie ²	ha	%	morgi	sążnie ²	ha	%
Krzaki	23	767	13.51	3.03	-	-	-	-
Lasy	416	460	239.56	53.71	-	-	-	-
Łąki	23	541	13.43	3.01	4	586	2.51	50.18
Nieuzytki	-	-	-	-	-	-	-	-
Ogrody	22	348	12.79	2.87	-	15.92	0.57	11.44
Pastwiska	1	1075	0.96	0.22	-	-	-	-
Pola orne	282	608	162.5	36.44	3	543	1.92	38.38
Sadzawki	5	1000	3.24	0.73	-	-	-	-
Ogółem	774	1599	445.98	100.00	8	1121	5.01	100.00

Źródło: opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1.

Ponad 70% gruntów miasta Dukła było we władaniu podmiotów dworskich, z których zdecydowaną większość posiadał sam dwór (nr d. 113). Pozostałe jednostki dworskie miały jedynie 289 sążni kw. ziemi, ponieważ ograniczały się właściwie do budynków i tylko dworski młyn otaczał niewielki ogród. Ziemia

tego rodzaju to głównie lasy (53,%) oraz grunty orne (36,4%) przy niewielkim udziale użytków zielonych. Niemal w całości ziemia ta zgromadzona była na niwach *Za Klasztorem za Murami* i *Las za Cegielnią*, a na niwach *Od Granicy Lipowskiej nad Drogą Cesarską*, *Za Pańskim* i *Przy Granicy Cergowskiej* ziemi tego typu nie było w ogóle.

Odsetek ziemi mieszczan to mniej niż 1/3 areалу miasta. Ponad 90% tej ziemi to grunty orne przy podobnym jak w przypadku ziemi dworskiej udziałowi użytków zielonych i braku lasów. Ziemia, należąc do mieszczan, zlokalizowana była przede wszystkim na niwach *Od Granicy Lipowskiej nad Drogą Cesarską*, *Łazy* i *Za Górą Kilanowską Zwaną i na Górze*, na niwach *Za Klasztorem za Murami* i *Las za Cegielnią* nie było jej w ogóle.

Reszta gruntów Dukli to albo grunty wspólne miasta (0,5% areálu miasta), albo grunty kościelne (0,8%). Te pierwsze to głównie użytki zielone (82,8%) oraz niewielka liczba gruntów orných. Natomiast odsetek pól orných w kategorii ziemi kościelnej był wyższy ponaddwukrotnie (38,4%) niż w przypadku gruntów miejskich, ale i tak przeważały tutaj użytki zielone (głównie łąki). Parcele miejskie leżały na dwóch niwach miasta, tj. na niwie *Od Granicy Lipowskiej nad Drogą Cesarską* i *Za Górą Kilanowską Zwaną i na Górze*. Natomiast nieco ponad połowa gruntów kościelnych znajdowała się na niwie *Za Miastem*, a reszta na niwach *Łazy* i *Domowe Place*.

Aby uzyskać plony w postaci zboża, siana i drewna, z tych wszystkich kategorii gruntów należało najpierw oszacować ich średnie zbiory, opierając się na dokumencie noszącym tytuł *Prawidła fasonowania*. Szczególnie ważne są jego zapisy dotyczące sposobu uprawy gruntów orných pokazujące, jakie zasiewy trzeba było stosować i co jaki czas ugorować pola, aby uzyskać odpowiednie plony zboża w czasach, gdy nie stosowano jeszcze klasycznego płodozmianu. Ogólnie ziemię miasta podzielono na 36 części, z których każda charakteryzowała się odpowiednim sposobem uprawy ziemi albo w przypadku użytków zielonych – sposobem gospodarowania. Numeracja była ciągła w skali całej miejscowości, gdyż opis sporządzano niwa po niwie, a co za tym idzie, mogły być przypadki, że na *różnych częściach położonych w różnych zakątkach miasta* sposób uprawy był taki sam (mógł się różnić wysokością średnich zbiorów). Po zsumowaniu części o takiej samej kolejności zasiewów zbóż, takich samych plonach można było stwierdzić, że *na terenie Dukli stosowano sześć różnych sposobów uprawy gruntów orných*, które zamykały się w czasookresach, w których następowały po sobie te same rodzaje zasiewów.

Ponad 58% areálu pól orných Dukli to obszar (331 morgów i 1204 sążni kw.), na którym stosowano trójpolówkę²⁸, zasiewając dwa lata z rzędu owies i ugorując pola w trzecim roku. Trójpolówkę zastosowano też na niewielkim

²⁸ Części nr XIX, XXII, XXIV, XXVI, XXVIII, XXXI.

obszarze (16 morgów i 1561 sążni kw.)²⁹, gdzie zasiewano w pierwszym roku żyto, w drugim jęczmień, a w trzecim na połowie pól *jęczmień i na drugiej połowie żyto*, bez stosowania ugoru, co wynikało z tego, że pola te były stale nawożone. Dwie części gruntów uprawiono, zmieniając zasiewy co cztery lata, z tym że na części X (65 morgów i 576 sążni kw.) siano najpierw żyto, potem jęczmień, potem pszenicę i na końcu owies (bez ugoru), a na części XVIII (10 morgów i 1037 sążni kw.) zasiewano w pierwszym roku żyto, w drugim jęczmień, w trzecim owies, a w czwartym pola ugorowano. Aby uprawiać pozostałą ziemię miasta, trzeba było zastosować aż dziewięcioletni czasookres zmiany zasiewów. Na 65 morgach i 1496 sążniach kw. gruntów obejmujących części IV i XIII zasiewano w pierwszym roku żyto, w drugim jęczmień, w trzecim pola ugorowano, potem siano pszenicę (czwarty rok) i następnie owies (piąty rok), w szóstym roku pola ugorowano, w siódmym znowu zasiewano pszenicę i w ósmym owies, by w dziewiątym roku zastosować znów ugór. Potem kolejność ta się powtarzała przez okres dziewięciu lat. Natomiast na terenie 77 morgów i 524 sążni kw. (część XXX) wysiewano w pierwszym roku żyto, potem jęczmień, następnie stosowano ugór, potem żyto i po nim owies, w szóstym roku pola ugorowano, w siódmym roku zasiewano pszenicę, w *ósmym* owies i w dziewiątym roku pola znowu ugorowano. Te liczby lat kolejności zasiewów wymagały w przypadku okresów ponadtrzyletnich odpowiednich przeliczeń wysokości zebranych plonów, tak aby do ksiąg pomiarowych metryki wpisać wartości za okres lat trzech.

Wysokość zebranego z *użytków zielonych siana* oceniano na podstawie liczby zwiezionych z nich wozów siana, oceniając wcześniej jego ładowność. Plony te oceniano w skali roku, więc nie było tutaj potrzeby jakichkolwiek przeliczeń wysokości plonów, jak się to działo w przypadku zboża.

Warto też zaznaczyć, że większy wpływ na wysokość plonów miało położenie pól, to, czy były one na terenie równinnym czy na stokach gór, czy były nasłonecznione, czy znajdowały się w mniej oświetlonych terenach, jaka była tam jakość i rodzaj gleby, niż to, w którym ręku pola te się znajdowały. Widać to doskonale na przykładzie słabej jakości pól uprawianych trójpołówką zasiewanych owsem przy zastosowaniu ugoru w trzecim roku, ponieważ takiego typu grunty były zarówno w ręku mieszczan, jak i dworu czy parafii.

²⁹ Części V, XIV, XXXII.

Tabela 8. Trzyletnie średnie zbiory zboża

Niwa	Pszenica		Żyto		Jęczmień		Owies	
	korce	półgarncę	korce	półgarncę	korce	półgarncę	korce	półgarncę
Domowe Place	-	-	-	-	-	-	-	-
Pola przy granicy Cergowskiej	15	39	86	2	119	60	11	53
Od Granicy Lipowskiej nad Drogą cesarską	175	32	221	38	283	4	266	14
Za Miastem	142	-	101	61	222	47	107	43
Za Pańskim	-	-	36	5	46	5	43	26
Na Wondolach	-	-	-	-	-	-	164	36
Przy Granicy Cergowskiej	-	-	-	-	-	-	133	40
Eazy	-	-	-	-	-	-	313	57
Na Gryglewskiej	-	-	-	-	-	-	73	48
Za Górą Kalinowską Zwaną i na Górze	-	-	-	-	-	-	340	14
Za Klasztorem za murami	79	48	226	56	265	35	1107	50
Las za Cegielnią	-	-	-	-	-	-	-	-
Ogółem	412	55	672	34	937	23	2562	61

Źródło: opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1.

W przypadku zbiorów zboża z terenu tego miasta zauważyć można przewagę uprawy owsa nad innymi rodzajami zboża, takimi jak: pszenica, żyto i jęczmień. Wysokość ta była wynikiem głównie wspomnianych wcześniej sposobów uprawy zboża, w których uprawiano owies dwa lata z rzędu, ugorując pola w roku trzecim. Znaczenie miało też to, że tylko na obszarze prawie 17 morgów gruntów orných nie uprawiano owsa w ogóle, co oznacza, że prawie na całym terenie miasta stanowił on część lub większość upraw. Przewaga uprawy tego zboża nad innymi jest wyznacznikiem przebiegu granicy pomiędzy regionami gospodarczymi Galicji pod koniec XVIII w., ponieważ uprawiane było ono przede wszystkim na terenach górskich o słabej jakości gruntów³⁰. Widać to również w przypadku opisywanego miasta, ponieważ uprawa owsa miała szczególne znaczenie na niwie *Za Klasztorem za Murami*, czyli terenie położonym na stronnym górzystym obszarze z ziemią piaszkową, z której woda spływając szybko, wymywała nawóz, a ograniczona ilość promieni słonecznych opóźniała topnienie śniegu na wiosnę, wpływając w ten sposób na ograniczenie możliwości uprawy zbóż ozimych.

Drugim pod względem zbiorów zbożem w Dukli był jęczmień, który stanowił około 1/5 wszystkich zbiorów zboża. Jego uprawa ograniczała się

³⁰ Więcej na temat regionalizacji gospodarczej Galicji w końcu XVIII w. zob.: H. Madurowicz, A. Podraza, *Regiony gospodarcze Małopolski Zachodniej w drugiej połowie XVIII wieku*, w: *Studia z historii społeczno-gospodarczej Małopolski*, red. C. Bobińska, Wrocław-Kraków-Warszawa 1958; J. Fierich, *Kultury rolnicze, zmianowania i zbiory w katastrze józefińskim 1785/7*, „Rocznik Dziejów Społecznych i Gospodarczych” R. 12, 1950.

właściwie do pięciu niw miasta, ale niemal 1/3 tej uprawy pochodziła z niwy *Od Granicy Lipowskiej nad Droga Cesarską*, choć duże znaczenie miały też zbiory z niwy *Za Miastem* i *Za Klasztorem za Murami*.

Pozostałe 23,7% upraw stanowiły zboża ozime, czyli pszenica i żyto. To pierwsze uprawiano głównie na niwie *Od Granicy Lipowskiej nad Droga Cesarską* oraz *Za Miastem* i w mniejszych ilościach na niwie *Za Klasztorem za Murami* i *Pola przy Granicy Cergowskiej*. Natomiast to drugie uprawianie było na tych samych niwach co pszenica, ale jego najwyższe zbiory pochodziły z niw *Od Granicy Lipowskiej nad Droga Cesarską* i *Za Klasztorem za Murami*. Nie było tutaj innych rodzajów upraw, takich jak: tatarka (gryka), bób czy groch.

Warto też zauważyć, że ponad połowa zbiorów zboża w mieście (51,3%) pochodziła z gruntów dworskich, a niemal druga połowa z gruntów mieszczan dukielskich (47,8%). Natomiast dla gruntów kościelnych i miejskich (gromadzkich) uprawa zboża miała niewielkie znaczenie.

Tabela 9. Jednoroczne zbiory siana

Niwą	Siano Słodkie		Potraw		Siano razem	
	cetnary	funty	cetnary	funty	cetnary	funty
Domowe Place	449	26	139	94	589	20
Pola przy granicy Cergowskiej	180	22	53	73	233	95
Od Granicy Lipowskiej nad Droga cesarską	2	85		71	3	56
Za Miastem	155	52	46	66	202	18
Za Pańskim	-	-	-	-	-	-
Na Wondolach	12	74	3	14	15	88
Przy Granicy Cergowskiej	9	83	2	46	12	29
Łazy	1	47	-	-	1	47
Na Gryglewskiej	-	-	-	-	-	-
Za Górą Kalinowską Zwaną i na Górze	12	92	-	-	12	92
Za Klasztorem za murami	794	1	223	83	1017	84
Las za Cegielnią	-	-	-	-	-	-
Ogółem	1618	82	470	47	2089	29

Źródło: opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1.

Zbiory siana ograniczały się do siana słodkiego i potrawu, czyli siana drugiego zbieranego późnym latem, zwanego też otawą. Co ciekawe, na niwie *Na Wondolach* odnotowano zbiory siana kwaśnego, ale do szacunków przyjęto jednak zbiory słodkiego rodzaju tego produktu. Ogólnie w całym mieście przeważały znacznie zbiory siana słodkiego stanowiące 77,5% wszystkich

zbiorów. Nie wszędzie jednak możliwy był sianokos, ponieważ na niwie *Za Pańskim* i *Na Gryglewskiej* nie było żadnych użytków zielonych, a niwa *Las za Cegielnią* ograniczała się tylko do terenów leśnych. W przypadku potrawu oprócz tych niw nie pobierano siana z niwy *Łazy* i *Za Górą Kilanowską Zwaną i na Górze*, gdzie słabej jakości pastwiska i obszary zakrzaczone umożliwiały pobór jedynie niewielkich ilości siana słodkiego.

W przypadku obu rodzajów siana niemal połowa jego ilości pochodziła z niwy *Za Klasztorem za Murami*, a niemal 1/3 z ogrodów i łąk niwy *Domowe Place*. Pozostałe niwy miały niewielki udział w zbiorach siana, a jak już wspomniano, z niektórych nie zbierano go w ogóle. Podobnie jak w przypadku zbiorów zboża, zbiory siana pochodziły przede wszystkim z ziemi dworskiej (65% zbiorów siana słodkiego i 66% potrawu) i około 26% z ziemi mieszczan, co oznacza, że z pozostałych kategorii gruntów zbiory siana była nieznaczne. Z gruntów wspólnych miasta zbierano bowiem tylko 9,25 cetnara siana, a z gruntów należących do plebani i innych podmiotów kościelnych tylko 139,38 cetnara.

Był jeszcze jeden produkt służący oszacowaniu dochodów z gruntów, którym było drewno z lasów. Według specjalnie opracowanej do tego celu tabeli z dworskich lasów można było pobrać rocznie 416 i 23/80 sąga drewna miękkiego.

Te trzy rodzaje produktów pochodzących z posiadanej ziemi miały określoną wartość rynkową. Do ustalenia ceny danego pożytku na targu konieczne było posiadanie tygodniowych wykazów cen zboża za poszczególne tygodnie, prowadzonych od 1774 do 1782 r. Za pomocą tych wykazów obliczano średnią cenę plonów na najbliższym targu³¹, którym w przypadku Dukli był targ miejscowy. Cenę produktu rolnego i drewna podawano we florenach (zwanym też złotymi reńskimi), które dzieliły się na 60 krajcarów, a te z kolei na osiem części zwanych halerzami.

Tabela 10. Ceny służące do określenia wartości zbiorów płodów rolnych

Nazwa towaru	j.m	Cena		
		floreny	krajcary	halerze
Pszenica	korzec	3	4	-
Żyto	korzec	2	24	-
Jęczmień	korzec	1	50	-
Owies	korzec	1	4	-
Siano słodkie	cetnar	-	20	-
Siano kwaśne	cetnar	-	13	-
Potraw	cetnar	-	10	-

³¹ J. Linden, *op. cit.*, s. 66.

Nazwa towaru	j.m	Cena		
		florency	krajcary	halerze
Drewno miękkie bez kosztów wycinki	sąg	-	11	-
Drewno twarde z kosztami wycinki	sąg	-	31	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1.

Trzeba również pamiętać, że wszystkie wartości zbiorów zboża szacowane były w skali lat trzech, co oznacza, że przy wyliczaniu wartości dochodów w pieniądzu trzeba było te zbiory podzielić przez trzy. Natomiast zbiory siana oraz drewna nie wymagały takiego zabiegu, gdyż szacowano je w skali jednego roku.

Tabela 11. Szacunkowa wartość zbiorów zboża

Niwa	Pszonica			Żyto			Jęczmień			Owies			Razem		
	fl.	kr.	h.	fl.	kr.	h.	fl.	kr.	h.	fl.	kr.	h.	fl.	kr.	h.
Domowe Place	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pola przy granicy Cergowskiej	15	57	3	68	49	4	73	17	7	4	12	3	162	17	1
Od Granicy Lipowskiej nad Drogą cesarską	179	23	5	177	16	4	172	59	3	94	39	3	624	18	7
Za Miastem	145	9	3	81	33	6	136	6	7	38	17	-	401	7	-
Za Pańskim	-	-	-	28	51	6	28	9	6	15	26	1	72	27	5
Na Wondolach	-	-	-	-	-	-	-	-	-	58	30	2	58	30	2
Przy Granicy Cergowskiej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47	30	5	47	30	5
Łazy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	111	36	1	111	36	1
Na Gryglewskiej	-	-	-	-	-	-	-	-	-	26	13	3	26	13	3
Za Górą Kalinowską Zwaną i na Górze	-	-	-	-	-	-	-	-	-	120	58	-	120	58	-
Za Klasztorem za murami	81	31	3	181	30	-	162	16	5	393	52	5	819	10	5
Las za Cegielnią	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ogółem	422	1	6	538	1	4	572	50	4	911	15	7	2444	9	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1.
Oznaczenia: fl. – floreny, kr – krajcary, h. – halerze.

Mimo że zbiory owsa w Dukli stanowiły ponad 50% zbiorów wszystkich zbóż, to w przypadku dochodu wartość ta spada do 37,2%, co wynika z tego, że wartość rynkowa tego zboża była niemal trzykrotnie niższa niż wartość rynkowa pszenicy i ponaddwukrotnie niższa od wartości żyta. Oznacza to, że dochodowość z uprawy zboża zależna była nie tylko od areалу uprawianej ziemi, ale właśnie od rodzaju zboża, które na tym areale można było uprawiać, ponieważ posiadacz słabej jakości gruntów, na których zasiać można było owies, musiał mieć w swoim ręku niemal trzy razy więcej areалу niż posiadacz

dobrej jakości gruntów, na których uprawiana była pszenica. Zbliżone były do siebie dochody z jęczmienia i żyta, a ze względu na mały areal uprawy pszenicy dochodowość z nich miała znaczenie niewielkie (17,3% dochodów ze zboża).

Jeśli chodzi o niwy, najwięcej dochodu ze zboża przynosiła niwa *Za Klasztorem za Murami*, gdzie stanowiły one 1/3 dochodów z tego tytułu, a wartość dochodów z niwy *Od Granicy Lipowskiej nad Drogą Cesarską* oscylowała wokół 25%. Pozostałe niwy miały niewielki udział w dochodach ze zboża, a z niwy *Domowe Place* i *Las za Cegielnią* zbiorów zboża nie odnotowano. Ponad połowa dochodów ze zboża pochodziła z ziemi dworskiej i około 47% z ziemi należącej do mieszczan. Jednak gospodarstw dworskich było tutaj tylko siedem, z czego prawie cały areal ziemi skupiony był w dworze oznaczonym nr d. 113 (tylko niewielki ogród posiadał młyn), natomiast gospodarstw mieszczan było ponad 180, co oznacza znaczne różnice w dochodowości, na jedną taką jednostkę. Dla gospodarstw dworskich było to średnio 180 florenów, 52 krajcary i 4 halerze, dla gospodarstwa miejskiego 9 florenów, 16 krajcarów i 2 halerze, dla mieszczan 6 florenów, 12 krajcarów i 2 halerze, a kościelnego jedynie 3 floreny, 24 krajcary i 1 halerz. Były to różnice znaczne, zwłaszcza pomiędzy ziemią dworską i pozostałymi kategoriami gruntów.

Tabela 12. Szacunkowa wartość zbiorów siana

Niwa	Siano słodkie			Potraw			Razem		
	fl.	kr.	h.	fl.	kr.	h.	fl.	kr.	h.
Domowe Place	149	44	2	23	19	4	173	3	6
Pola przy granicy Cergowskiej	60	4	3	8	57	2	69	1	5
Od Granicy Lipowskiej nad Drogą cesarską	-	57	-	-	7	1	1	4	1
Za Miastem	51	50	3	7	46	5	59	37	-
Za Pańskim	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Na Wondolach	4	14	6	-	31	3	4	46	1
Przy Granicy Cergowskiej	3	16	5	-	24	5	3	41	2
Łązy	-	29	3	-	-	-	-	29	3
Na Gryglewskiej	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Za Górą Kalinowską Zwaną i na Górze	4	18	3	-	-	-	4	18	3
Za Klasztorem za murami	264	40	3	47	181	1	301	58	4
Las za Cegielnią	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ogółem	539	35	4	78	24	5	618	-	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1.

Oznaczenia: fl. – floreny, kr – krajcary, h. – halerze.

W przypadku siana aż 87,2% dochodu pochodziło z siana *śładkiego*, co wynika nie tylko z niewielkich zbiorów potrawu, ale też z jego ceny rynkowej, która była dwa razy wyższa od potrawu. Prawie połowa dochodu z obu gatunków siana pochodziła z niwy *Za Klasztorem za Murami*, gdzie znajdowało się ponad 60 morgów użytków zielonych. Z pozostałych niw tylko *Domowe Place* miały większe znaczenie dla dochodów z siana (w sumie 28%), a w przypadku niw pozostałych dochód ten był znikomy lub nie odnotowano go w ogóle.

Ziemia dworska przynosiła ponad 66% wszystkich dochodów z siana w tym mieście i podobnie jak w przypadku zboża drugie miejsce pod tym względem zajmowały grunty należące do mieszczan (26,7%).

Z jednego gospodarstwa dworskiego osiągnano przeciętnie 58 florenów, 25 krajcarów i 4 halerze dochodu z siana, z gospodarstwa kościelnego 10 florenów, 16 krajcarów i 4 halerze. Z gruntów wspólnych miasta były to 3 floreny i 5 krajcarów, a z gospodarstwa należącego do mieszczan tylko 53 krajcary i 2 halerze.

Posiadaczem lasów był tylko dwór i tylko jemu przypisany może być dochód z drewna równy 76 florenom, 18 krajcarom i 6 halerzom.

Tabela 13. Łączna wartość zbiorów zboża, siana i drewna

Niwa	Zboże			Siano			Drewno			Razem		
	fl.	kr.	h.	fl.	kr.	h.	fl.	kr.	h.	fl.	kr.	h.
Domowe Place	-	-	-	173	3	6	-	-	-	173	3	6
Pola przy granicy Cergowskiej	162	17	1	69	1	5	-	-	-	231	18	6
Od Granicy Lipowskiej nad Drogą cesarską	624	18	7	1	4	1	-	-	-	625	23	-
Za Miastem	401	7	-	59	37	-	-	-	-	460	44	-
Za Pańskim	72	27	5	-	-	-	-	-	-	72	27	5
Na Wondolach	58	30	2	4	46	1	-	-	-	63	16	3
Przy Granicy Cergowskiej	47	30	5	3	41	2	-	-	-	51	11	7
Łazy	111	36	1	-	29	3	-	-	-	112	5	4
Na Gryglewskiej	26	13	3	-	-	-	-	-	-	26	13	3
Za Górą Kalinowską Zwaną i na Górze	120	58	-	4	18	3	-	-	-	125	16	3
Za Klasztorem za murami	819	10	5	301	58	4	-	-	-	1121	9	1
Las za Cegielnią	-	-	-	-	-	-	76	18	6	76	18	6
Ogółem	2444	9	5	618	-	1	76	18	6	3138	28	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie: CDIAL, fond 19, opis II, sprawa 1.
Oznaczenia: fl. – floreny, kr – krajcary, h. – halerze.

W skali całego miasta największe znaczenie z tytułu posiadania gruntów miała uprawa zboża, którego dochód stanowił około 77% wszystkich dochodów. Z kolei wartość dochodu z drewna to niewiele ponad 2% wartości pożytków z ziemi.

Najbardziej dochodową niwą Dukli była niwa *Za Klasztorem za Murami*, z której uzyskiwano 35,7% dochodu. Były jeszcze dwie niwy, z których wartość ta była dosyć wysoka, a były to niwy *Od Granicy Lipowskiej nad Drogą Cesarską* (19,9%) oraz niwa *Za Miastem* (14,7%). Natomiast niewielka niwa *Na Gryglewskiej* przyniosła tylko 0,8% dochodów z gruntów.

Z ziemi dworskiej zbierano płody rolne o wartości 1751 florenów, 25 krajcarów i 2 halerzy, z ziemi mieszczan było to 1319 florenów, 59 krajcarów i 4 halerze, z kościelnej 54 floreny, 42 krajcary i 4 halerze i z gruntów gromadzkich 12 florenów, 21 krajcarów i 2 halerze. Sumaryczne dochody między ziemią dworską i mieszczan były dosyć zbliżone. Inaczej sprawa wygląda, gdy zestawimy średnie dochody z tych rodzajów gruntów, przeliczając je na jedno gospodarstwo. W takiej sytuacji dochód taki wynosił 35 florenów, 44 krajcary i 5 halerzy na gospodarstwo dworskie oraz 2 krajcary i 2 halerze na mieszczzańskie. Wynika to oczywiście z liczby tych ostatnich oraz faktu, że prawie 40% z nich to jednostki, dla których dochód z gruntu był zerowy, ponieważ ograniczone one były do budynków. Wysokich dochodów z ziemi nie osiągały też jednostki kościelne, gdyż na jedno takie gospodarstwo wypadało tylko po 3 floreny, 25 krajcarów i 1 haler, co było wartością niemal czterokrotnie niższą niż średni dochód na gospodarstwo miejskie (gromadzkie), który był równy 12 florenom, 21 krajcarom i 2 halerzom.

Efektom końcowym prac katastralnych było naliczenie podatków, które podzielone zostały na trzy klasy:

1. podatek z ról, czyli pól ornych – I klasa podatku,
2. podatek z ogrodów i łąk – II klasa podatku,
3. podatek z pastwisk, krzaków i lasów – III klasa podatku.

Aby uzyskać dane podatkowe, należało z dochodu ze zboża wyliczyć wartość 7,08%, dochody z siana odpowiednio podzielić na dochody z łąk i ogrodów i wyliczyć z nich 12,08% podatku, a resztę dochodu z siana, czyli dochody z pastwisk i krzaków, dodać do dochodów z drewna i wyliczyć z nich 14,17%³².

Sumaryczny podatek zapłacony z ziemi zgromadzonej w tym mieście wynosił 207 florenów i 48 krajcarów, w tym podatek I klasy 173 floreny, 2 krajcary i 6 halerzy, podatek II klasy 20 florenów, 54 krajcary i 4 halerze oraz podatek III klasy 13 florenów i 51 krajcarów. Z ziemi dworskiej płacono 103 floreny, 27 krajcarów i 6 halerzy, mieszczkańskiej 100 florenów, 34 krajcary

³² *Edicta et mandata 1789*, s. 50; R. Rozdolski, *Stosunki poddańcze w dawnej Galicji*, t. 1, Warszawa 1962, s. 227.

i 5 halerzy, kościelnej 2 floreny, 40 krajcarów i 2 halerze, a gromadzkiej 1 floren, 5 krajcarów i 5 halerzy.

Można więc zauważyć, że Dukła miała tylko częściowo rolniczy charakter, ponieważ prawie 40% właścicieli i użytkowników nieruchomości nie posiadało żadnych gruntów albo posiadało je w tak nieznacznej ilości, że ich uprawa na pewno nie mogła być źródłem ich utrzymania. Dotyczyło to przede wszystkim posiadaczy wyznania mojżeszowego, którzy w ogóle nie trudnili się uprawą ziemi. Ważne jest też to, że ponad 70% areалу ziemi w Dukli było w ręku lokalnego dworu (nr d. 113) i to właśnie ta jednostka uzyskiwała tutaj najwyższe zbiory zboża, siana i drewna, a co za tym idzie, uzyskiwała najwyższe dochody z tytułu posiadania ziemi. Daje się też zauważyć mała powierzchnia gruntów kościelnych, zwłaszcza będących w posiadaniu bernardynów, którzy mieli tylko zabudowania klasztorne.

Duży wpływ na takie aspekty, jak: uprawa ziemi, zbiory płodów rolnych i uzyskiwane dochody z ziemi miało też specyficzne położenie miasta, które leżało na pograniczu Beskidu Niskiego i Pogórza Jasielskiego, w dolinie, pomiędzy stromymi szczytami gór i pagórków. W efekcie tworzył się tutaj klimat ograniczający uprawę lepszych jakościowo i odżywczo zbóż, takich jak pszenica czy żyto, kosztem jęczmienia i owsa. Uprawa tych dwóch pierwszych utrudniona była nie tylko ze względu na gorsze gleby, ale też takie położenie pól, które spowalniało topnienie śniegu na wiosnę i tym samym uprawę ozimy. Takie warunki dotyczyły wszystkich rodzajów gruntu, ale dwór rekompensował te czynniki dużym arealem posiadanego pola, które finalnie dawało najwyższe dochody w mieście.

Położenie geograficzne miasta miało też duży wpływ na jego układ przestrzenny – ukształtowanie terenu wynikające z położenia Dukli na pograniczu dwóch mezoregionów, gdzie liczne wzgórza i przecinające je wąwozy, potoki i biegnące w różnych kierunkach drogi dzieliły miasto aż na 12 niw, co było wyjątkiem w okolicy, gdzie miejscowości zazwyczaj dzieliły się na 3-5 niw. Wpływało to na pewno na rozdrobienie gruntów, zwłaszcza tych należących do mieszczan.

Aneks 1.

Tabela 14. Wykaz posiadaczy nieruchomości w Dukli w latach 1785–1789

Nazwisko i imię posiadacza nieruchomości	Posiadany areal gruntu		
	morgi	sążnie ²	ha
Aaron Perl, nr d. 13			-
Aaron, nr d. 20			-
Abemer Michel, nr d. 145			-
Abraham Joel, nr d. 22			-
Babin Jakob, nr d. 12			-
Bakuta Jan, nr d. 10	3	288	1.83
Bakuta Jan, nr d. 101	4	997	2.66
Bakuta Jan, nr d. 134	1	743	0.84
Bakuta Jan, nr d. 160			-18
35 ¹	18	351	10.48
Bakuta Wojciech, nr d. 57	2	1352	1.64
Bąk Jan, nr d. 58	6	1331	3.93
Bekesz Stanisław, nr d. 150	1	1452	1.1
Beskir Mojżesz, nr d. 161			-
Bielaszek Mathias, nr d. 163	-	209	0.08
Bielicka (Bilecka) Regina, nr d. 143	-	274	0,1
Bobaczeński (Bobaczyński) Bazyli, nr d. 42	3	465	1.89
Bogio, nr d. 109			-
Borkowski Józef, nr d. 60	5	948	3.22
Borzętkowicz Wojciech, nr d. 1	6	469	3.62
Bożętka Sebastian, nr d. 164	-	297	0.11
Bożętkowa wdowa, Nadole	-	1260	0,45
Breslawer (Breslauer) Herlsz, nr d. 8			-
Breslawer (Breslauer) Herlsz, nr d. 9			-
Browar, nr d. 115			-
Brygler Aaron, nr d. 132			-
Buiowski Łukasz, nr d. 127	-	745	0.27
Bystrzanowski Szymon, nr d. 63	2	612	1.37
Chael Benias, nr d. 142			-
Chaim Dawid, nr d. 40			-
Chochulski Jan, nr d. 168	-	35	0.01
Cholimski Perl, nr d. 19			-
Ciechanowicz (Czechanowicz) Jakub, nr d. 71	1	1558	1.14
Ciechanowicz Jakub, nr d. 71	-	65	0.02
Ciechanowicz Maciej, nr d. 120	2	139	1.2

Nazwisko i imię posiadacza nieruchomości	Posiadany areal gruntu		
	morgi	sążnie ²	ha
Ciechanowicz Maciej, nr d. 72	4	408	2.45
Ciechmanka (Czechmanka) wdowa Regina, nr d. 97	3	865	2.04
Cisich Dawid, nr d. 35			-
Czaia Paweł, nr d. 125	-	186	0.07
Dales Dawid, nr d. 7			-
Dawid Jakub, nr d. 66			-
Dawidowicz Jakub, nr d. 33			-
Dom kahalny, nr d. 41			-
Dwór, nr d. 113	774	1310	445.88
Dziadosz Michał, nr d. 158	-	68	0.02
Gajowski Benedykt, nr d. 79	1	1298	1.04
Gaulicka wdowa, nr d. 148	-	122	0.04
Gawlicki Stanisław, nr d. 120	-	1294	0.47
Gawronski (Gauronski) Wojciech, nr d. 105	2	1543	1.71
Glassel Jakub, nr d. 133			-
Gładko (Głodkowicz) Bazyli, nr d. 63	3	751	2.00
Gładko Bazyli, nr d. 60	-	307	0.11
Gorecki Jakub, nr d. 154	-	1258	0.45
Gorecki Jan, nr d. 157	1	586	0.79
Gorecki Szymon, nr d. 157	4	288	2.41
Gościński Jan, nr d. 86	17	1486	10.32
Grocki (Grodzki) Tomasz, nr d. 92	1	751	0.85
Grzegoszkowicz (Grzegoszkiewicz) Maciej, nr d. 88	5	570	3.08-
Grzegoszkowicz (Grzegoszkiewicz) Mateusz, nr d. 75	-	43	0.02
Gugowski Józef, nr d. 49	-	75	0.03
Gyjt wdowa, nr d. 169			-
Hang Józef, nr d. 122	-	53	0.02
Hegzel Monia, nr d. 32			-
Herlinder Jakub, nr d. 139			-
Herszel Jakub, nr d. 149			-
Herszel Mojżesz, nr d. 95			-
Herszko Marek, nr d. 146	-	35	0.01
Hundsztok Krzysztof, nr d. 89	-	180	0.06
Hungar Hegzel, nr d. 25			-
Israel Jacob, nr d. 46			-
Iszczak (Isczak) Stanisław, nr d. 90	6	480	3.63
Iszczak Jan, nr d. 80	-	149	0.05
Izrad Jakub, nr d. 6			-

Nazwisko i imię posiadacza nieruchomości	Posiadany areal gruntu		
	morgi	sążnie ²	ha
Jabłocki (Jablecki) Szymon, nr d. 82	2	253	1.24
Jachmen Józef, nr d. bn			-
Jagdel Mojżesz, nr d. 15			-
Jakob Herszl, nr d. 31			-
Jakos Joik, nr d. 69			-
Janosz Abraham, nr d. 135			-
Januskiewicz Tomasz, nr d. 134	1	375	0.71
Jarozek Józef, nr d. 65	11	1180	6.75
Jarozek Wojciech, nr d. 102	4	1322	2.78
Jarzynowski (Jarzyniowski) Szymon, nr d. 85	14	1369	8.55
Jerusalimer Szymon, nr d. 170			-
Jonaszkieicz Tomasz, nr d. 134	1	818	0.87
Juda Isaak, nr d. 6			-
Kielman Abraham, nr d. 14			-
Klasztor, nr d. 117			-
Klimowicz Szczepan, nr d. 54	1	1412	1.08
Komor (Kumor) Stanisław, nr d. 165	1	291	0.68
Kopera Marcin, Nadole	-	180	0.06
Kostik Szymon, nr d. 124	-	281	0.10
Kotulski Kazimierz, nr d. 45	-	58	0.02
Kraus Franz, nr d. 76	-	33	0.01
Krowicki Józef, nr d. 59	1	1415	1.08
Krowicki Tomasz, nr d. 91	5	16	2.88
Krowicki Wojciech, nr d. 34	7	1127	4.43
Kureum Szmul, nr d. 10			-
Kwiatkowska wdowa, nr d. 62	4	268	2.40
Ladika Bazyli, nr d. 125	1	93	0.61
Leibl Masta, nr d. 141			-
Leibl Samoon, nr d. 4			-
Leska panna, nr d. 100	-	139	0.05
Lesniak Walenty, Nadole	2	1292	1.62
Libe Ferenz, nr d. 144	-	66	0.02
Lipiński Wawrzyniec, nr d. 137	-	168	0.06
Longer Joel, nr d. 147	-	45	0.02
Eadyka Bazyli, nr d. 123	1	458	0.74
Magazyn, nr d. 116			-
Malinowski Piotr, nr d. 73	6	873	3.77
Malinowski Sebastian, nr d. 100	6	778	3.73

Nazwisko i imię posiadacza nieruchomości	Posiadany areal gruntu		
	morgi	sążnie ²	ha
Małucina wdowa, nr d. 166	-	139	0.05
Małuskiewicz Józef, nr d. 98	-	387	0.14
Małuta Jan, nr d. 74	4	220	2.38
Małuta Mikołaj, nr d. 129	14	854	8.36
Małuta Stanisław, nr d. 136	-	799	0.29
Małuta Walenty, nr d. 126	1	1552	1.13
Manszniarski Wojciech, nr d. 162	-	66	0.02
Marek Perl, nr d. 29	-	186	0.07
Masłowski Błażej, nr d. 152			-
Matys Bert, nr d. 70			-
Mazur Wojciech, Nadole	-	464	0.17
Mendel Markus, nr d. 11			-
Michałowski Kazimierz, nr d. 5	-	47	0.02
Miejskie	5	933	3.21
Mirowski (Mierowski) Jan, nr d. 172	1	1055	0.95
Młyn, nr d. 114	-	289	0.10
Mnich Bartłomiej, nr d. 154	-	476	0.17
Mnich Józef, nr d. 96	2	324	1.27
Mnich Wojciech, nr d. 81	7	1310	4.50
Mnichowicz Jakub, nr d. 43	-	1375	0.49
Moskal Jan, Teodorówka	2	1215	1.59
Mosses Leibl, nr d. 2			-
Moyzesz Jakub, nr d. 18			-
Moyzesz Wolf, nr d. 28			-
Mroccka Kazimierz, Nadole	-	1424	0.51
Nasson Jacob, nr d. 130			-
Nasson Nathan, nr d. 93			-
Nathan Wolf, nr d. 16			-
Nawrotowicz Wojciech, nr d. 64	2	1016	1.52
Neüstüdter Szłoma, nr d. 155			-
NN Abraham, nr d. 53	-	120	0.04
Nowak Piotr, nr d. 55	-	304	0,11
Oficyna kościelna, nr d. 107			-
Ostrowski Jędrzej, nr d. 128	-	384	0.14
Parafia rzymskokatolicka, nr d. 111	8	1121	5.01
Piner Jan, nr d. 125	-	195	0.07
Poczta, nr d. 171			-
Porębski Wojciech, nr d. 110	-	110	0.04

Nazwisko i imię posiadacza nieruchomości	Posiadany areal gruntu		
	morgi	sążnie ²	ha
Porembski Wojciech, nr d. 44	-	754	0.27
Radomska wdowa, nr d. 84	-	72	0.03
Ranicz Herszko, nr d. 94			-
Raphael Aaron, nr d. 131			-
Ratusz pański, nr d. 1			-
Rebczyel Józef, nr d. 140			-
Regec Michał, nr d. 78	-	134	0.05
Regeć Józef, nr d. 103	-	943	0.34
Regeć Michał, nr d. 77	5	1420	3.39
Regeć Piotr, nr d. 151	-	1038	0.37
Remiszewski (Romiszewski) Tomasz, nr d. 47	10	1015	6.12
Rozk wdowa, nr d. 153			-
Rypalski Kazimierz, nr d. 78	-	124	0.04
Rzeźnik Jachim, nr d. 159			-
Sabner Mojżesz, nr d. 138			-
Sagała Stanisław, nr d. 119	-	427	0.15
Saginower Leibl, nr d. 27			-
Simchen Sora, nr d. 52			-
Slusarczyk (Szlusarczyk) Józef, nr d. 118	1	1408	1.08
Sławiński Jan, nr d. 83	-	820	29
Smoczeńska wdowa, nr d. bn	2	30	1.16
Smoczeński Antoni, nr d. 87	6	518	3.64
Smuklerz Herszko, nr d. 26			-
Sokołowski Stanisław, Nadole	3	1419	2.24
Solski Marcin, nr d. 38	9	352	5.31
Stankiewicz (Stankowicz) Wojciech, nr d. 121	1	379	0.71
Stawski Michał, nr d. 104	2	382	1.29
Synay Mojżesz, nr d. 17			-
Szczepanik (Szczepanik) Kazimierz, nr d. 68	3	815	2.02
Szemister Joik, nr d. 3			-
Szkoła żydowska, nr d. 156	-	483	0.17
Szpital dla dziadów, nr d. 108			-
Szpital żołnierski, nr d. 37	-	133	0.05
Szyling Tomasz, nr d. 99	-	324	0.12
Targowicz Wawrzyniec, nr d. 56	-	1534	0.55
Tomaszkiewicz Tomasz, nr d. 170	4	1446	2.82
Tyblewicz Grzegorz, nr d. 167	6	502	3.63
Wdowa Małgorzata, nr d. 48	-	97	0.03

Nazwisko i imię posiadacza nieruchomości	Posiadany areal gruntu		
	morgi	sążnie ²	ha
Wiedeński Tomasz, nr d. 92	-	576	0.21
Wikaria, nr d. 110			-
Wolf Heyzel, nr d. 30			-
Wolf Mojżesz, nr d. 24			-
Zaręmba (Zaręba) Jakub, Nadole, nr d. 4	-	932	0.34
Zaręmba (Zaręba) Jan, nr d. 50	1	276	0.67
Zaręmba (Zaręba) Wojciech, nr d. 61	3	909	2.05
Złotnik Nachman, nr d. 67			-
Zrembski Tomasz, nr d. 92	-	1366	0.49
Żmigrodzki Mojżesz, nr d. 21			-
Żmigrodzki Mojżesz, nr d. 23			-

Bibliografia

Źródła archiwalne:

Archiwum Map Wojskowego Instytutu Geograficznego 1919–1939 (dostępne w serwisie MAPSTER na stronie www.igrek.amzp.pl):

Administrativ Karte von den Königreichen Galizien und Lodomerien mit dem Grossherzogthume Krakau und den Herzogthümern Auschwitz, Zator und Bukowina: in 60 Blättern.

Archiwum Narodowe w Krakowie:

zespół Teki Antoniego Schneidra: sygn. 1811.

Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie:

fond 19, opis 2, sprawy: 1–5, 15, 61, 70,

fond 146, opis 81, sprawa 18.

Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka, Oddział Rękopisów:

fond 5, opis 1, sprawa 1197: *Consignation aller in dem Königreich Galizien gelegenen und denen verschiedenen Werbbezirken zugetheilten Ortschaften.*

Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu, Dział Kartografii Biblioteki Ossolineum:

sygn. 189/B/IV, ark. 19, *Karte des Königreiche Galicien und Lodomerien in seine Kreise und Districte eingetheilet (J. Liesganig, 1775–1776).*

Źródła drukowane:

Edicta et mandata universalia regnis Galiciae et Lodomeriae a die 11 september 1772 initae possessionis promulgata. Rozkazy y ustawy powszechnie królestwom Galicyi y Lodomeryi od dnia 11 września 1772 obięcia possessyi ogłoszone (oraz to ta sama publikacja dla roczników 1782, 1783, 1785, 1789, 1791), b.r.m.w.

Reichs-Gesetz-und-Regierungsblatt für das Kaisertum Österreich, Wien 1860.

Opracowania:

- E. Barwiński, *Pierwsze podziały administracyjne Galicji*, „Ziemia Czerwieńska” 1935, z. 1.
- Z. Budzyński, *Ludność pogranicza polsko-ruskiego w drugiej połowie XVIII wieku*, t. 2: *Dokumentacja statystyczna i kartograficzna*, Rzeszów 1993.
- M. Dworsatschek, *Polska w dawnej kartografii. Historyczne ziemie polskie na mapach do początku XIX wieku w zbiorach Ossolineum*, Wrocław 2008.
- J. Fierich, *Kultury rolnicze, zmianowania i zbiory w katastrze józefińskim 1785/7*, „Rocznik Dziejów Społecznych i Gospodarczych” R. 12, 1950.
- Gospodarka Galicji 1772–1867. Inwentarz materiałów historycznych z archiwów i bibliotek Polski, Austrii i Ukrainy*, red. K. Ślusarek, t. 2, Kraków 2015.
- S. Grodziski, *Historia ustroju społeczno-politycznego Galicji 1772–1848*, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1971.
- J. Karpiniec, *Ilość osad miejskich byłej Galicji i podział ich na miasta i miasteczka*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” R. 2, 1932–1933.
- H. Madurowicz, A. Podraza, *Regiony gospodarcze Małopolski Zachodniej w drugiej połowie XVIII wieku*, w: *Studia z historii społeczno-gospodarczej Małopolski*, red. C. Bobińska, Wrocław–Kraków–Warszawa 1958.
- D.K. Nowak, *Austriackie katastry gruntowe na terenie Galicji. Metryka Józefińska (1785–1789), Metryka Franciszkańska (1819–1820) i Stały Kataster Galicyjski (1844–1854). Studium źródłoznawcze*, Krosno 2020 (wyd. II Krosno 2021, wyd. III Krosno 2022).
- R. Rozdolski, *Stosunki poddańcze w dawnej Galicji*, t. 1–2, Warszawa 1962.
- W. Styś, *Metryki gruntowe józefińskie i franciszkańskie jako źródła do historii gospodarczej Galicji*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” R. 2, 1932–1933.
- K. Ślusarek, *Analiza i sposób prezentacji masowych źródeł podatkowych z obszaru Galicji na przykładzie katastru józefińskiego i franciszkańskiego*, w: *Edytorstwo wobec masowości źródeł najnowszych*, red. J. Sikorska-Kulesza, Warszawa 2018.
- K. Ślusarek, *Materiały podatkowe jako źródło do dziejów miast galicyjskich w czasach józefińskich*, w: *Galicyjskie miasta w epoce zmian społeczno-politycznych w Europie Środkowo-Wschodniej w XVIII–XIX wieku*, red. T. Kargol, B. Petryszak, K. Ślusarek, Kraków–Lwów 2018.
- Z. Zielińska, *Ostatnie lata Pierwszej Rzeczypospolitej*, „Dzieje narodu i państwa polskiego”, t. 3, nr 41, Warszawa 1986.